

AANBEVELINGEN TARTHORST

Mei 2019

Gemeente Wageningen

Project:	Evaluatie Pilot Tarthorst
Projectnummer:	P730-01
Registratienummer:	2019366
Auteurs:	Stanzi Winkel MSc, Iris Cockx MSc, Drs. Martin van der Zwan
Opdrachtgever:	Gemeente Wageningen
Datum:	2 mei 2019

gemeente
Wageningen

PLANTERRA
THUIS IN DE OPENBARE RUIMTE

INHOUDSOPGAVE

1. Introductie.....	4
2. Aanbevelingen.....	5
2.1 Projectmatig werken	5
2.2 Interne samenwerking	6
2.3 (Vergunning) bomenkap	7
2.4 Participatief proces.....	9
2.5 Communicatie	11

1. INTRODUCTIE

De gemeente Wageningen is trots op haar groene karakter. Toch heeft de gemeente de afgelopen jaren fors moeten bezuinigen op het openbaar groen. Dit heeft ertoe geleid dat beheerproblemen steeds vaker voorkomen. Deze problematiek ligt vooral bij de bomen en de groenvakken. Klachten vloeien voort uit de boomsoort, plantafstand, groeirimte en de aantallen bomen. Bewoners merken ook dat de kwaliteit van het groen achteruit gaat. Hun meldingen en klachten hebben onder andere betrekking op te weinig zonlicht, bomen die te dicht op de woning staan, overhangende takken en gevaarlijke stoepen door wortelopdruk.

Het Groenbeleidsplan (2016) stelt daarom voor om het huidige groenareaal om te vormen zodat de kwaliteit er van op het gewenste niveau zal zijn. Afgesproken is om op basis van een pilotproject de kaders uit het Groenbeleidsplan in de praktijk te toetsen. De opdracht is om het omvormingsproces zoveel mogelijk samen met bewoners te doen. De wijk Tarthorst is uitgekozen als pilotgebied, omdat de genoemde problematiek daar op ruime schaal voorkomt.

Ten behoeve van de pilot zijn er tussen januari en juli 2017 diverse bewonersavonden georganiseerd, waarbij het doel was om een breed gedragen omvormingsplan voor het openbaar groen in de wijk te ontwikkelen. Tijdens de avonden lichtte het projectteam (een projectleider, een communicatieadviseur, een opzichter Stadsbeheer en een ontwerper) hun voorstellen toe en konden bewoners ideeën aandragen. In juli 2017 leverde het projectteam een plan op waarbij groenvakken en bomen aangepakt zouden worden. Ten tijde van dit schrijven ligt het pilotproject stil, vanwege bezwaren die gemaakt zijn op de omgevingsvergunning die kap van de bomen toestaat. Dit tot ongenoegen van een aantal betrokken bewoners.

De gemeente Wageningen wil de pilot evalueren om er van te leren voor een volgend project. In eerste instantie zou het project in totaliteit geëvalueerd worden, maar aangezien de bezwaren nog niet zijn afgerond, wordt eerst alleen de voorbereidingsfase geëvalueerd (januari – juli 2017). Onderwerpen van de evaluatie zijn onder andere het participatieproces, de interne samenwerking tussen afdelingen en de gekozen parameters. Bij de evaluatie zijn niet alleen ambtenaren betrokken, maar ook bewoners die gedurende de voorbereidingsfase aanwezig zijn geweest. Het beoogde eindresultaat is begrip en overeenstemming over de aanbevelingen en handvatten.

Dit document is een samenvatting van de aanbevelingen die genoemd zijn in het rapport 'Evaluatie Tarthorst'.

2. AANBEVELINGEN

2.1 Projectmatig werken

Projectkaders

Starten met: Stel een startnotitie of projectopdracht op, leg deze voor aan het bestuur (wethouder of college) en stel hem vast. Werk dit vervolgens uit in een ambtelijk projectplan. Zorg ervoor dat alle interne belanghebbenden betrokken worden bij het opstellen van het projectplan (onder andere een juridisch medewerker die het plan kan toetsen op het juridisch kader van de gemeente). Voor het plan is van belang:

- Een inkadering van participatie mogelijkheden (wanneer worden bewoners betrokken en wat wordt er gedaan met hun inbreng?).
- De reikwijdte / integraliteit van het project (is in de pilot Tarthorst voldoende aangegeven).
- De criteria die gebruikt worden om eventuele bomenkap te legitimeren.
- Een risicoanalyse (wat is het plan van aanpak als er bezwaren zijn?).
- Een beschrijving van kleinere (deel)projecten die gelijktijdig lopen. Vul het projectplan aan indien er tijdens het proces projecten bij komen.
- Een (globale) planning.
- Een taken- en urenverdeling van het projectteam.

Stoppen met: Voeg gedurende het project geen extra (deel)projecten toe, tenzij hiervoor het projectplan aangepast wordt en het plan opnieuw door het bestuur wordt vastgesteld. Zorg er dan wel voor dat het toevoegen van extra projecten het uiteindelijke resultaat niet negatief beïnvloedt: er moeten voldoende middelen voor beschikbaar zijn (o.a. capaciteit en budget).

Evaluatie

Doorgaan met: Evalueer het project en betrek alle betrokkenen hierbij. Evalueer zowel de voorbereidingsfase als de uitvoeringsfase.

Starten met: Begin zo snel mogelijk met evalueren, om zo accuraat mogelijke data te verwerven.

2.2 Interne samenwerking

Het project(team)

Starten met: Stel bij aanvang van het project een projectteam samen, bestaande uit vertegenwoordigers van alle afdelingen die tijdens het project betrokken zijn. Houd een startoverleg die de basis vormt voor de startnotitie en waarbij de taakverdeling afgestemd kan worden. Zo kan de gemeente met één gezicht het project ingaan. Kom vervolgens periodiek bij elkaar om de voortgang van het project te bespreken. Voor het projectteam zijn van belang:

- Projectleider
- Communicatieadviseur
- Ontwerpbureau
- Opzichter Beheer en Realisatie
- Juridisch medewerker / adviseur met kennis over vergunningen
- Medewerker Wijkbeheer
- Eventueel projectleiders van deelprojecten die gelijktijdig lopen

Starten met: Kies voor een integrale aanpak waarbij, naast het groen van de wijk, ook meteen verharding en riolering meegenomen wordt. Er kan zo efficiënter omgegaan worden met budgetten en tijd van bewoners. Bovendien kan de openbare ruimte van gevel tot gevel opgeknapt worden. Het draagt ook bij aan de interne gedragenheid van het project.

Samenwerking met de buitendienst

Doorgaan met: Het projectteam betreft de buitendienst bij het ontwerp.

Doorgaan met: Een afweging maken tussen een aantrekkelijk ontwerp en een praktisch ontwerp, blijft nodig.

Informereren van collega's

Doorgaan met: Het projectteam blijft de buitendienst tijdig informeren over de stand van zaken van het project. Omgekeerd neemt de buitendienst de verantwoordelijkheid om goed geïnformeerd te blijven.

Doorgaan met: Het projectteam blijft de raad en het college regelmatig informeren over de stand van zaken van het project.

Starten met: Er kan gedacht worden aan een interne nieuwsbrief over het project, om andere collega's binnen de gemeente te informeren.

2.3 (Vergunning) bomenkap

Criteria voor de bomenkap

- Starten met:** Zorg dat het project en de juridische regels voor de kap van bomen op elkaar aansluiten. Er zijn verschillende mogelijkheden om de vergunningsaanvraag voorspoedig te laten verlopen:
- Gebruik parameters, maar alleen wanneer die ontleend zijn aan de Bomenverordening. De Bomenverordening biedt nu echter geen mogelijkheden om op basis van beheerproblemen bomen te kappen en/of te vervangen. Dit beperkt de mogelijkheden van het project: het is nu onmogelijk om beheerproblemen aan te pakken en dit participatief te doen.
 - Vul de Bomenverordening aan met nieuwe parameters, bijvoorbeeld uit het Groenbeleidsplan of de parameters die gebruikt zijn in de pilot Tarthorst.
 - Leg de beoogde parameters vast in een beheerplan voor de wijk en laat deze vaststellen door het college. Pas de Bomenverordening aan zodat beheerplannen leidend worden. Zo wordt voorkomen dat er parameters die niet juridisch vastgesteld zijn, gebruikt worden om de kap van bomen te legitimeren. In het beheerplan kunnen daarnaast participatieve kaders en mogelijkheden genoemd worden, zodat dergelijke processen beter gefaciliteerd kunnen worden in de toekomst. Ook kan nagedacht worden over het toevoegen van verordeningen die te maken hebben met het stedenbouwkundig ontwerp, of met vormen van overlast die bewoners ervaren door bomen.
- Starten met:** Zorg ervoor dat de definities in de Bomenverordening en de Beleidsregels Bomenverordening duidelijk zijn. Maak ze 'smart'.
- Doorgaan met:** Leg tijdens bewonersavonden, in bewonersbrieven en op de website uit wat er bedoeld wordt met de verschillende termen. Wat betekent het gebruik van die termen in de praktijk voor het ontwerp of proces?

Vergunningaanvraag

- Doorgaan met:** Vraag vergunningen gefaseerd aan. Doe dit voor gedeelten van de wijk, zoals het bij de pilot gedaan is. Vergunningen aanvragen per straat of zelfs per boom is ook een mogelijkheid.
- Starten met:** Behandel de vergunningen gefaseerd. Door het splitsen van de aanvraag, kan worden voorkomen dat het gehele project stil komt te liggen wanneer er bezwaar wordt gemaakt voor de kap van een enkele boom.
- Doorgaan met:** Hoewel het een risico is om twee verschillende beoordelaars in te huren voor de vergunningsaanvraag, is het in het kader van onafhankelijkheid wel van belang. Let er wel op dat de toetsende bureaus dezelfde criteria en meetmethoden hanteren. Een zo klein mogelijk verschil tussen de twee beoordelingen is erg belangrijk om als één gemeente naar buiten te kunnen treden. Samenwerken

met de vergunningverlener en werken volgens een goede projectopdracht helpt hierbij.

Starten met: Zie er op toe dat de vergunningsaanvraag een juiste motivering heeft, met juist gebruik van definities uit de Bomenverordening.

Stoppen met: Zet bij een volgend project geen stippen op de bomen die de gemeente wil kappen. Dit geeft een vertekend beeld, ook omdat de te herplanten bomen niet in beeld worden gebracht.

Starten met: Ontwikkel een digitale kaart waarop aangegeven wordt welke bomen gekapt worden. De kaart is leidend. Zorg dat de meest actuele kaart online toegankelijk is voor medewerkers van de gemeente en voor bewoners (en maak hem makkelijk vindbaar), zodat er geen verwarring ontstaat over de juistheid. Laat de verouderde kaarten wel op de gemeentelijke website staan.

Starten met: Belicht de bezwaarprocedure duidelijk tijdens de bewonersbijeenkomsten en op de website. Het is denkbaar om een mediator in te schakelen in de bezwaarfase van het project.

2.4 Participatief proces

Participatieve kaders

- Starten met:** Houd je aan het vooraf afgesproken participatieniveau.
- Doorgaan met:** Het is van belang dat de participatieve grenzen helder zijn. Geef bijvoorbeeld aan welke bomen sowieso gekapt worden en welke sowieso niet (en waar de bewoners dus in eerste instantie geen invloed op hebben). Met andere woorden: geef aan wat de gemeente in de praktijk kan doen met de input van bewoners, rekening houdend met de huidige Bomenverordening en het beleid. De parameter 'meldingen van bewoners' biedt bijvoorbeeld geen grond voor vergunningverlening volgens de (huidige) Bomenverordening. Blijf dit duidelijk communiceren naar bewoners, zodat er geen verkeerde verwachtingen gewekt worden.
- Doorgaan met:** Geef duidelijk aan dat vanwege een diversiteit aan meningen, niet aan ieders wensen voldaan kan worden. Dit voorkomt onduidelijkheid en onjuiste verwachtingen.
- Doorgaan met:** Blijf doen wat je hebt beloofd aan bewoners.

Bewonersbijeenkomsten

- Doorgaan met:** De participatieve aanpak was een groot succes. De persoonlijkheid van de aanpak (zowel tijdens de bijeenkomsten, de persoonlijke bezoeken en in de brieven) werd enorm gewaardeerd door bewoners. Het advies is om volgende projecten op dezelfde intensieve participatieve wijze vorm te geven.
- Starten met:** Houd strakke regie op de invulling van de bewonersbijeenkomsten. Waak ervoor dat er niet (te veel) plenair ingegaan wordt op (de parameters van) een enkele boom of specifieke problemen. Dat maakt het proces langer en nodigt uit tot veel vragen. Tijdens individuele gesprekken of groeps gesprekken kan dit wel.
- Doorgaan met:** Het aantal bewonersbijeenkomsten was goed.
- Doorgaan met:** Blijf bewonersbijeenkomsten in de wijk zelf organiseren. Dit draagt bij aan bezoekersaantallen maar ook aan het gevoel van eigenaarschap voor de wijk.
- Doorgaan met:** Organiseer een kindermiddag voor het ontwerp van een natuurspeelplaats.
- Starten met:** Geef tijdens bijeenkomsten duidelijk aan wat er met de inbreng van bewoners gedaan gaat worden en koppel dit tijdens een volgende bijeenkomst terug.
- Starten met:** Nodig organisaties die gespecialiseerd zijn in groen uit voor de bewonersbijeenkomsten. Hun objectieve en professionele kennis kan bijdragen aan het begrip van bewoners voor het plan.
- Starten met:** Zorg ervoor dat de voorbereidingsfase niet te lang duurt. Laat bewonersbijeenkomsten snel(ler) op elkaar volgen en maak snel keuzes, anders verliezen mensen hun aandacht en enthousiasme.

Snippergroen

- Starten met:** Gedacht kan worden aan een 'menukaart' van beplanting waaruit bewoners kunnen kiezen. De gemeente kan zo sturing geven aan het uiteindelijke ontwerp. Voor bewoners is het ook prettig om voorbeelden te zien.
- Starten met:** Informeer de bewoners regelmatig over de stand van zaken over snippergroen. Leg duidelijk uit welke keuzes met welke reden gemaakt zijn.
- Starten met:** Maak gebruik van kaarten om aan te geven welk buurtgroenproject waar speelt.
- Starten met:** Doe wat je hebt beloofd aan bewoners.

2.5 Communicatie

Doorgaan met: Gebruik een apart e-mailadres voor het project.

Starten met: Informeer bewoners tijdig – dus ruim voordat er veranderingen plaatsvinden (bijvoorbeeld met betrekking tot het juridische proces). Dat is van groot belang voor de democratische legitimiteit. Zorg er ook voor dat bewoners uitnodigingen voor bewonersbijeenkomsten minstens twee weken van te voren ontvangen.

Starten met: Communiceer als één gemeente, ondanks de verschillende belangen die spelen. Wanneer er verschillende ideeën en meningen spelen onder medewerkers van de gemeente, kan er verwarring en onbegrip ontstaan onder bewoners.

Gemeentelijke website

Doorgaan met: Richt een projectpagina in op de gemeentelijke website, waarop informatie en bestanden over het project gevonden kunnen worden. Zorg er wel voor dat de projectpagina makkelijk te vinden is (via de zoekbalk).

Starten met: Let op de grootte van de bestanden: niet alle computers kunnen grote kaarten verwerken. Grote kaarten kunnen daarnaast onoverzichtelijk zijn. Gebruik daarom meerdere kleinere kaarten.

Brieven naar bewoners

Doorgaan met: Bewoners worden het liefst benaderd via e-mail en/of een huis-aan-huisbrief. Gedacht kan worden aan een nieuwsbrief format.

Doorgaan met: Wees eerlijk in de communicatie en maak het persoonlijk.

Doorgaan met: Blijf bewoners informeren, ook als het project stil ligt.

Presentaties van het ontwerp

Starten met: Maak kaarten op straatniveau, zowel bij de presentatie van het ontwerp als voor op de website. Dat maakt ze makkelijker leesbaar.

Starten met: Deel de kaarten tijdens bewonersavonden op papier uit, zodat bewoners makkelijk mee kunnen kijken.

Starten met: Deel de kaarten op straatniveau eventueel per mail of post met de aanwonenden.

Starten met: Zorg ervoor dat de kaarten goed leesbaar zijn (ook voor mensen die niet bij de bewonersavonden zijn geweest). Let hierbij op een begrijpelijke legenda en op de hoeveelheid informatie die in één kaart gedeeld wordt. Een inleiding kan helpen.